

Hallituksen esitys rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Rikos- ja prosessioikeuden asiantuntijaryhmä

Asianajaja Hanna-Maria Seppä

Kanta esitykseen

- Asianajajaliitto ei kannata sovittelulain 3 a §:n säätämistä
- Perustelut
 - Esityksen tavoitteita ei saavuteta kategorisella sovittelukiellolla
 - Esityksessä ei ole hahmotettu RL 20 : 16 § 1 mom. 2 kohdan laajuutta
 - Esitystä puoltavissa lausunnoissa sama ongelma
 - Heikentää osapuolten pääsyä palveluiden piiriin ja avunsaantia
 - Poistaa rikosprosessille rinnakkaisen mahdollisuuden käsitellä asiaa ulkopuolisen koulutetun tahon kanssa
 - Prosessit pitkittyvät lievissä tapauksissa kohtuuttomasti, tuomioistuimet kuormittuvat entisestään
 - Voi johtaa OK 17:17-18 §:ssä tarkoitetun kieltäytymisoikeuden käytön lisääntymiseen ja täten syytteiden suurempaan hylkäysprosenttiin
 - Voi johtaa väkivallan vakavoitumiseen
 - Voi johtaa sovittelujen siirtymiseen ”epäviralliseen prosessiin” → sovinto edelleen ROL, ETL

Tosielämän tapauksia

– halutaanko tämän kaltaiset asiat poikkeuksetta tuomioistuimeen 2–4 vuoden kuluttua tapahtuneesta, vaikka osapuolet olisivat suostuvaisia sovitteluun?

- Aikuiset sisarukset riitautuneet perinnönjakotilaisuudessa, tässä tilanteessa toinen sisarus oli tarttunut toista kädestä sekä lyönyt avokämmenellä selkää ja estänyt häntä poistumasta jakotilaisuudesta (RL 21 : 5 §, RL 25 : 1 §)
- Kaksi aikuista tasavertaista sisarusta olivat päihtyneinä ajautuneet tappeluun, toinen oli lyönyt toista nyrkillä liittyen vanhaan riitaan heidän äitinsä omaishoitoon liittyen, asia sovittiin ja vanha kiista käsiteltiin viimein loppuun (RL 21 : 5 §)
- Toisen vanhemman kuolemasta uupunut vanhempi, estää 15v lastaan poistumasta ulos repimällä ja riuhtomalla, perhetyö tukee perhettä, tilanne stabilisoituu, asia etenee oikeuteen lapsen täytettyä jo 18v (RL 21 : 7 §, RL 25 : 1 §)
- Kehitysvammainen täysi-ikäinen lapsi puree vanhempaansa, kun poliisi yrittää viedä lasta sairaalaan ja vanhempi pyrkii avustamaan, lapsia ei asu vanhemman kanssa vakituisesti, ei aikaisempia väkivaltatilanteita (RL 21 : 5 §)
- Eronneet puoliset ovat käyneet käsiksi toisiinsa lasten tapaamista koskevassa vaihtotilanteessa ja molemmat osapuolet ovat potkineet toisiaan sääriin pyrkiessään vaihtamaan lasten tavaroita tapaamistilanteessa, vanhemmat pääsevät sopuun asioista tuomioistuinsovittelussa 6 viikon kuluttua, eron aiheuttama kriisi menee ohi ajan kanssa, ei aikaisempaa väkivaltaa (RL 21 : 5 § tai 7 §)
- Kerrottaessa erosta toinen osapuoli menee totaaliseen shokkiin ja estää toista poistumasta tilanteesta, vetää hiuksista, heittää esineellä, väkivallan tekijä kauhistuu omaa käytöstään, haluaa apua ja käsitellä asiaa, osapuolet pääsevät sopuun lasten asioista (RL 21 : 5 §, RL 25 : 1 §)
- Alkavasta dementiasta kärsivä uupunut omaishoitaja lukitsee puolisonsa toiseen huoneeseen, eikä anna hänen tavata ketään kolmeen päivään, lapset saavat tietää tilanteen ja sosiaalitoimi aloittaa selvittelyn, palvelutaloon siirtyminen (RL 25 : 1 §)
- Kaksi seurustelusuhteessa olevaa yli 16-vuotiasta, mutta alle 18-vuotiasta henkilöä, ottaneet suostumuksellisesti seksuaalisia kuvia; eron jälkeen toinen osapuoli levitti yhden kuvan eteenpäin kaverilleen, ymmärsi pian toimineensa väärin, kuva poistettiin, asiaa käsiteltiin koulukuraattorin johdolla (RL 20: 19 §)

Soviteltavaksi ei saa ottaa rikoslain (39/1889) 21 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön kohdistunutta:

- 1) väkivaltaa sisältävää rikosta;
- 2) **muuta** rikoslain 20 luvussa tarkoitettua seksuaalirikosta **kuin rikoslain 20 luvun 19 §:ssä tarkoitettua tekoa**;
- 3) rikoslain 21 luvussa tarkoitettua ~~henkeen ja terveyteen kohdistuvaa rikosta~~; **6 §:n mukaista törkeää pahoinpitelyä tai 6 a §:ssä mukaista törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua**;
- 4) rikoslain 25 luvun 1 §:ssä tarkoitettua ~~vapaudenriistoa~~, 2 §:ssä tarkoitettua törkeää vapaudenriistoa, 3 §:ssä tarkoitettua ihmiskauppaa, 3 a §:ssä tarkoitettua törkeää ihmiskauppaa, 7 §:ssä tarkoitettua laitonta uhkausta, 7 a §:ssä tarkoitettua vainoamista tai ~~8 §:ssä tarkoitettua pakottamista~~;
- 5) rikoslain 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettua ryöstöä tai 2 §:ssä tarkoitettua törkeää ryöstöä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös siinä tarkoitetun rikoksen yritystä, jos yritys on säädetty rangaistavaksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, rikoksen saa kuitenkin ottaa soviteltavaksi, jos syyttäjä ei saa nostaa rikoksesta syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi.

VAIHTOEHTOISET TAVAT

- Kaikki 5 (HE s. 40-43, lausunto s. 3) kohdassa esitellyt tavat
 - Syyttäjälle sovittelualoite
 - Lähisuhdeväkivaltajuttujen siirto ammattisovittelijalle
 - Tukihenkilö ja avustaja mukaan prosessiin (oikeus maksuttomaan asianajajaan!)
- Jos on pakko säätää uusi 3 a § (lausunto s. 4)
 - Sovittelu voitaisiin kategorisesti kieltää rikoslain 21 luvun 6 §:n mukaisen törkeän pahoinpitelyn ja sitä vakavampien rikoslain 21 luvun tekojen osalta
 - Rikokset listattava RL 20 ja 21 luvuista
 - Pykälän 1 momentin 1 kohdan ilmaisu ”väkivaltaa sisältävää rikosta” on poistettava
 - Kategorista sovittelukieltoa ei tule ulottaa pahoinpitelyihin, lieviin pahoinpitelyihin tai vapaudenriistoon

KIITOS!